

EKSTERNT REVIEW AF FAST

REGION SJÆLLAND
EVALUERINGSRAPPORT
APRIL 2020

WWW.RAMBOLL.COM

Projekt navn	Eksternt Review af FAST
Kundenavn	Region Sjælland
Tilbudstype	Evalueringsrapport
Dato	29/04/2020

Rambøll
Olof Palmes Allé 22
DK-8200 Aarhus N

T +45 5161 1000
F +45 5161 1001
<https://dk.ramboll.com>

INDHOLD

1. Indledning	2
1.1 Evalueringens formål	2
1.2 Evalueringsdesign og metodiske tilgang	3
1.3 Samspil mellem den interne og den eksterne evaluering	4
1.4 Læsevejledning	5
2. Hovedresultater	6
3. Resultatopnåelse	9
3.1 Organisatorisk perspektiv	10
3.2 Redskabs- og metodeperspektiv	11
3.3 Kompetenceperspektiv	14
4. Implementering	15
4.1 Organisatorisk perspektiv	16
4.2 Metode- og redskabsperspektiv	18
4.3 Kompetenceperspektiv	20
5. Udbredelsespotentiale	22
5.1 Værdiperspektiv	25

1. INDLEDNING

1.1 Evalueringens formål

Rambøll Management Consulting (herefter Rambøll) har primo 2020 gennemført et eksternt review af projektet FAST – Fra frafald til fastholdelse i erhvervsuddannelserne. Projektet støttes af den A.P Møllerske Støttefond og udføres i et partnerskab mellem Region Sjælland og tre erhvervsskoler i regionen (herefter partnerskabet):

- Selandia Center for Erhvervsrettet Uddannelser (SCEU) i Slagelse (senere ZBC)
- Roskilde Tekniske Skole (RTS) i Roskilde
- EUC Sjælland i Næstved.

Region Sjælland har gennemført en intern evaluering af FAST med henblik på at analysere og dokumentere projektet gennem intern procesopfølgning. Det eksterne review har til formål at **vurdere projektet kritisk ud fra et eksternt perspektiv med fokus på overordnet værdiskabelse, resultater og udbredelsespotentiale**, herunder centrale faktorer med betydning for implementering og resultatopnåelse. I det eksterne review skal **mulighederne for forankring og yderligere spredning af den udviklede model og redskaber afsøges og vurderes**.

Det eksterne review vil overordnet set afsøge følgende perspektiver i FAST:

1. **Et organisatorisk perspektiv: Samarbejdsstrukturer og -modeller**
2. **Et redskabs- og metodeperspektiv: Redskaber og metoder udviklet i projektet**
3. **Et kompetenceperspektiv: Påkrævede kompetencer hos de fagprofessionelle samt opbygning heraf gennem efteruddannelsesstrategien**
4. **Et værdiperspektiv: Den værdi FAST genererer for samfund og borgere.**

FAST-projektet

FAST-projektets sigte er at udvikle en fastholdelsesmetodologi til at identificere frafaldstruede elever på erhvervsuddannelserne baseret på et datadrevet grundlag og yde en effektiv indsats mod frafald blandt frafaldstruede elever ved hjælp af nye forbedringsmetodikker. Projektets formål er således overordnet set opdelt i to indsatsspor¹, hvor det første spor består i at **identificere frafaldstruede elever**, mens det andet spor vedrører **fastholdelse af og konkret opfølgning** på de elever, som identificeres som frafaldstruede.

Med udgangspunkt i det første indsatsspor, som har fokus på at identificere de frafaldstruede elever, har projektet oprindeligt haft til formål at udvikle en **prædiktionsmodel** til identifikation af frafaldstruede elever på erhvervsuddannelserne. Prædiktionsmodellen skulle ved hjælp af **relevante baggrundsdata**, herunder fx forældrenes indkomst og andre informationer om elevens generelle baggrund, prædiktere, hvilke elever der er frafaldstruede og derfor har brug for en ekstra opfølgende indsats. Hovedsageligt grundet **GDPR-problemer** var det ikke muligt at udvikle den tiltænkte prædiktionsmodel, som derfor er blevet afløst af en **elevapp**, hvor alle elever på de udvalgte fagretninger, som indgår i projektet, på ugentlig basis besvarer **10 spørgsmål vedrørende trivsel**, som skal identificere, hvorvidt eleven er frafaldstruet.

I forhold til at foretage en konkret opfølgning på de elever, som er identificeret som frafaldstruede, har projektet arbejdet med **konkrete metoder og redskaber**, som bl.a. kan bruges

¹ I den interne evaluering benyttes begreberne identifikations- og interventionsstrategi om de to indsatsspor.

af vejlederne i forbindelse med **opfølgende samtaler** som led i fastholdelsesstrategien. De konkrete metoder beskrives nærmere i kapitel 3 om resultatopnåelsen, men for en mere uddybende beskrivelse henvises til den interne evalueringsrapport udarbejdet af Region Sjælland.

1.2 Evalueringsdesign og metodiske tilgang

Det eksterne review af FAST er baseret på et **kvalitativt analysedesign**, der tager afsæt i en **systematisk og dybdegående analyse** af de kvalitative datakilder. Evalueringens primære datagrundlag består af 12 interviews med medlemmer af styregruppen, projektgruppen og undervisere, som også har været involveret i projektet. Interviewene er gennemført i perioden 10. marts – 30. marts 2020.

Som led i den indledende kvalificeringsfase for det eksterne review gennemførte Rambøll en screening og analyse af FAST-projektets interne dokumentations- og evalueringmateriale. Dette i form af et desk study af det interne materiale, herunder statusrapporter og den foreløbige slutevaluering med henblik på at sikre forståelse af og viden om projektforløbet og opnåede resultater. Det indledende desk study har således bidraget til at rammesætte tilrettelæggelsen af dataindsamling og analyse. I afsnit 1.3 uddyber vi samspillet mellem det interne evalueringmateriale og det eksterne review.

På baggrund af gennemgang og analyse af eksisterende materiale identificerede og udarbejdede Rambøll **tentative hypoteser** med fokus på de fire perspektiver for det eksterne review. Med henblik på at kvalificere hypoteserne faciliterede Rambøll en **hypoteseworkshop** d. 7. februar med projektgruppen med fokus på vigtige opmærksomhedspunkter i relation til projektet. **Workshoppen havde til formål at kvalificere og validere de tentative hypoteser**, og Rambøll fik på baggrund af workshoppen input til de gennemgående tematikker i interviewguiden: **Resultatopnåelse, implementering, udbredelsespotentiale og værdiskabelse**. Tematikkerne danner udgangspunkt for undersøgelsesspørgsmålene i den videre dataindsamling og analyse.

I forbindelse med gennemførelsen af interviews har vi anvendt en **semistruktureret interviewguide**. Operationaliseringen af spørgsmål i interviewguiden har været styret af de hypoteser, som er identificeret og valideret i den indledende analyse. Semistrukturerede interviews muliggør afdækning af respondenternes vurdering af FAST-konceptet **på baggrund af fastdefinerede spørgsmål** baseret på de identificerede hypoteser. Samtidig muliggør interviewformen, at interviewpersonerne får **mulighed for at supplere de identificerede hypoteser med vigtige nuancer og egne oplevelser** i relation til konceptet. I den forbindelse er et centralt opmærksomhedspunkt, at respondenternes oplevelser, holdninger og forståelser analyseres og fortolkes i den sociale kontekst, de indgår i. Pointer og holdninger kan således afspejle sociale forventninger i samfundet generelt, i interviewkonteksten eller officielle krav og regler på erhvervsuddannelsesområdet. Interviewpersonernes holdninger og forståelse er ikke nødvendigvis et udtryk for en generel holdning i projektgruppen, styregruppen eller den partnerskole, respondenteren er en del af.

Analysemetode

Analysemetoden er karakteriseret ved at være hypotesedrevet, hvor undersøgelsesemner og -spørgsmål er systematiseret på baggrund af de identificerede hypoteser. De indsamlede interviewdata er **kodet i et analyseark**, som er struktureret efter evalueringens undersøgelsesemner og -spørgsmål. I praksis betyder det, at tekst fra interviewreferaterne kategoriseres under de relevante undersøgelsesemner og -spørgsmål og efterfølgende analyseres med fokus på temaer, oplevelser og vurderinger, som er væsentlige for at afdække de fire perspektiver,

der er evalueringens primære fokus. Efter analytisk bearbejdning af datagrundlaget er analysepunkterne afrapporteret og konkrete **citater** udvalgt til eksemplificering af de forskellige 'analysekoder' og udsagnstyper. Inklusion af de udvalgte citater i rapporten supplerer analysen med **autentiske eksempler** på aktørernes oplevelser og vurderinger med deres egne ord.

Af **fortrolighedshensyn** er interviewpersonerne **anonymiseret**, og der fremgår således ikke navn på hverken skole eller den konkrete respondent. Interviewpersonerne er kun nævnt med følgende betegnelser: Faglærer, vejleder, medlem af styregruppen eller medlem af projektgruppen. Projektledelsen er også citeret enkelte steder i rapporten, og af fortrolighedshensyn vil disse blive citeret som "medlem af styregruppen".

1.3 Samspil mellem den interne og den eksterne evaluering

Som beskrevet i afsnit 1.1 har Region Sjælland dokumenteret og analyseret FAST gennem en intern procesopfølgning. Afsættet for det eksterne review er **den forandringsteoretiske tilgang**, som Region Sjælland har beskrevet, hvor resultat- og effektmål er opstillet.² Den interne og eksterne evaluering dimension tager således afsæt i de samme mål, men det eksterne review komplementerer den interne dokumentation og analyse på baggrund af et kritisk og eksternt perspektiv med fokus på de fire perspektiver: Resultater, kompetencer, udbredelsespotentialer og værdiskabelse.

Datagrundlaget for det eksterne review hverken muliggør eller har til formål at vurdere og validere, hvorvidt de enkelte Key Performance Indicators (KPI'er), som er beskrevet i den interne evaluering, er opnået i FAST. I gennemgang af intern dokumentation og analyse har Rambøll imidlertid identificeret én **metodisk pointe, som knytter sig til en af de centrale KPI'er for FAST** og som er særligt fremtrædende i den interne evaluering: Antal frafaldstruede elever der er fastholdt gennem FAST-indsatsen på partnerskolerne.

Det oprindelige metodedesign med **en kontrolgruppe**, som tillader en egentlig **effektanalyse** med mulighed for en kausal fortolkning, er ikke blevet effektueret. Det betyder, at tolkning af de beskrevne effektmål i den interne evaluering skal **tolkes varsomt**, eftersom den interne evaluering ikke har inkluderet en kontrolgruppe, som ikke har været omfattet af indsatser i FAST-projektet. Det interne metodiske evalueringdesign muliggør ikke effektvurdering af FAST-indsatsen, men kan give indikationer på virkninger af fastholdelsesindsatsen. I forbindelse med det eksterne review af FAST har Rambøll noteret dette som et centralt forbehold, men opdraget for Rambølls opgave og datagrundlaget muliggør ikke nærmere afdækning af FAST-indsatsens effekt i forhold til fastholdelse af frafaldstruede elever på partnerskolerne.

Det kvalitative datagrundlag for det eksterne review har til formål og muliggør **en evaluering af rammerne for indsatsen**, herunder det organisatoriske setup samt processen, implementering og arbejdet med konceptet såvel som partnerskolernes oplevede værdiskabelse af og resultater opnået i FAST. I interviews er der netop mulighed for at spørge ind til værdien af de udviklede metoder og redskaber til identifikation af og opfølgning på frafaldstruede elever samt værdien af den kompetenceudvikling, der har fundet sted som en del af projektet. Sluttelig giver denne evaluering også en indikation af, hvor langt projektet er i forhold til at udbrede det til øvrige skoler, som ikke har været involveret i udviklingen af konceptet.

² Se notatet: "Projekt FAST – Evalueringdesign, intern slutevaluering".

1.4 Læsevejledning

Ud over nærværende indledning (kapitel 1) indeholder rapporten fire kapitler:

Kapitel 2 beskriver evalueringens hovedresultater.

Kapitel 3 sætter fokus på resultatopnåelsen i projektet. Resultatopnåelsen belyses fra tre forskellige perspektiver i form af et organisatorisk perspektiv, et redskabs- og metodeperspektiv samt et kompetenceperspektiv. For det organisatoriske perspektiv er fokus på, hvordan organiseringen af konceptet har været med til at skabe resultater. For redskabs- og metodeperspektivet er fokus på, hvilke konkrete identifikations- og opfølgingsmetoder og redskaber, som er blevet udviklet i regi af projektet. Sluttelig er fokus for kompetenceperspektivet, hvilke resultater der er opnået i projektet i forhold til kompetencer og efteruddannelse.

Kapitel 4 belyser den lokale implementering på de tre partnerskoler, herunder hvordan de tre skoler har arbejdet med konceptet. Implementeringen belyses ligesom i kapitel 3 ud fra et af et organisatorisk perspektiv, et redskabs- og metodeperspektiv samt et kompetenceperspektiv.

Kapitel 5 vurderer på baggrund af kapitel 3 og 4 udbredelsespotentialitet samt værdiskabelsen forbundet med FAST-konceptet.

2. HOVEDRESULTATER

I dette kapitel beskriver vi hovedresultaterne for evalueringens tre kapitler om resultatopnåelse, implementering og udbredelsespotentialer. I kapitel vil hovedpointerne hovedsageligt være relateret til implementeringsperspektivet samt udbredelsespotentialer. Det skyldes, at resultatopnåelsen for konceptet hovedsageligt er at finde i den interne slutevaluering, jf. afsnit 1.3.

Resultatopnåelse

Med udgangspunkt i det organisatorisk perspektiv beskriver faglærere og vejledere, at de har fået **et bedre internt samarbejde** om eleverne, som er med til at styrke fastholdelsesindsatsen. Derudover har konceptet som helhed været med til at skabe en **kulturændring** på skolerne, som kommer til udtryk gennem et øget fokus på trivsel og relationsarbejdet, som er med til at fastholde de frafaldstruede elever. **Kulturændringen varierer mellem uddannelsesretninger og faglærere** og er bl.a. afhængig af lokal forankring og systematik i arbejdet med konceptet.

Af konkrete metoder og redskaber er der blevet udviklet **en elevapp**, som skal identificere frafaldstruede elever og er blevet implementeret på udvalgte fagretninger på de tre partnerskoler. Både medlemmer af styregruppen og medlemmer af projektgruppen oplever, at **appen er med til at identificere frafaldstruede elever**, som ellers "går under radaren". Til fastholdelse af og opfølgning på indsatser målrettet frafaldstruede elever er der i projektet udviklet **flere metoder og redskaber**, der kan bruges i det **opfølgende arbejde med fastholdelse** og som **samtaleværktøjer** i dialogen med eleverne.

Vejlederne **har forskellige oplevelser** af, hvilke metoder og redskaber **der er brugbare i fastholdelsesindsatsen målrettet eleverne**. De forskellige opfattelser hos vejlederne kan forklares med den **erfaring, de generelt har med relationsarbejde, herunder konkrete metoder og samtaleredskaber**. Jo mere erfaring med og kendskab til bestemte metoder og redskaber – fx kognitiv terapi eller den narrative metode – desto mindre potentiale for og anvendelighed oplever vejlederne af de udviklede metoder. Interviewene med både vejledere og undervisere viser, at der **ikke** har været en **systematik i anvendelsen af metoder og redskaber** til det opfølgende og individuelle arbejde med de frafaldstruede elever på tværs af skolerne.

Partnerskabet er **lykkedes med at få involveret vejledere**, der har de nødvendige **faglige kompetencer i forhold til fastholdelse**.

Implementering

Projektet har været **organiseret med en styregruppe og en projektgruppe**. Projektgruppen har haft den udviklende og implementerende rolle, mens styregruppen primært har været rammesættende og er blevet inddraget på et orienteringsniveau, herunder er blevet orienteret om udfordringer og fremdrift i projektet.

Projektgruppens medlemmer oplever, at **rammerne og retningen for projektet har været karakteriseret ved et udbredt udviklingsfokus**, hvilket til gengæld har medført mindre fokus på forankring og fremdrift i implementeringen af projektet på partnerskolerne. Tilsvarende har en høj grad af **lokal handlefrihed** på partnerskolerne været centralt for metodeudviklingen, men handlefriheden har også betydet, at skolerne har arbejdet meget forskelligt med implementeringen af FAST. En af de identificerede årsager er, at rammerne for FAST opleves forskelligt, hvor partnerskolerne i høj grad selv har defineret, hvordan FAST har skullet forankres lokalt. FAST-konceptet tager sig derfor forskelligt ud på de tre partnerskoler.

Elevappen har været et gennemgående element på tværs af skolerne og udgør et fælles referencepunkt for FAST. Appen er forsøgt implementeret siden sommeren 2018 med indledende pilot- og testafprøvning og efterfølgende implementering. Implementeringen har været forbundet med mange **tekniske driftsproblemer**. Det har blandt andet betydet, at flere af underviserne har indsamlet spørgeskemaet i papirform. Dog oplever hovedparten af vejlederne, at appen på nuværende tidspunkt (marts 2020) er forholdsvis driftssikker.

Arbejdet med fastholdelse via appen kræver, at **eleverne besvarer spørgeskemaet systematisk og kontinuerligt**. Vejlederne oplever det forskelligt i forhold til, hvorvidt det er nemt eller svært at få eleverne til at besvare spørgeskemaet kontinuerligt. De forskelligartede opfattelser kan forklares med, **hvordan appen formidles til eleverne**. Det er centralt, at eleverne kan se en værdi og et formål med at vurdere sig selv via appen. Vejlederne oplever, at **identifikation af de mest udfordrede unge** er svær, da de ikke nødvendigvis bruger og udfylder spørgeskemaet i appen. Vejledernes vurdering er, at der er et **potentiale i appen, hvis spørgsmålene er mere fleksible** ved fx at blive tilpasset specifikke fagretninger, eller hvor langt eleverne er i deres uddannelse. Både undervisere og vejledere peger på, at appen særligt kan være værdifuld i forbindelse med **overgange** eller ved **opstart på grundforløbet**.

Både vejledere og undervisere påpeger, at det er afgørende, at der **afsættes tid** til at foretage den **ugentlige opfølgning** på de **indkommende data** fra spørgeskemaet i appen. Det er afgørende for arbejdet med fastholdelse, at undervisere og vejledere hurtigt får fulgt op på de elever, hvor data indikerer, at eleven er frafaldstruet. **Ledelsen spiller her en afgørende rolle** i forhold til at skabe **rammer og tid** til, at enten undervisere eller vejledere får mulighed for at følge op på data.

Erhvervsskolerne har ikke arbejdet systematisk med at **implementere redskaberne og metoderne** til brug for opfølgning og fastholdelse. Den lokale handlefrihed har været meget udtalt i implementeringen af FAST, og det kan være en forklaring på, hvorfor kun enkelte metoder er **testafprøvet** på partnerskolerne.

Efteruddannelsesaktiviteterne har primært været **målrettet den interne projektgruppe og øvrige eksterne personer fx kommunale aktører**. Implementeringen af efteruddannelse til en bredere kreds af faglærere og øvrige vejledere på partnerskolerne kunne potentielt have bidraget til en højere grad af lokal forankring, da indsatsen lokalt er blevet forankret hos enkelte medarbejdere. Af kompetencer er det hovedsageligt de konkrete fastholdelses- og opfølgningsindsatser, som **kræver særlige didaktiske og pædagogiske kompetencer**.

Udbredelsespotentiale

Det er Rambølls vurdering, at **FAST på nuværende tidspunkt (marts 2020) må anses for fortsat at være et udviklingsprojekt**. Denne vurdering er baseret på implementeringsudfordringer med appen samt skolernes individuelle tilgang til metodeudvikling, som er et resultat af den lokale handlefrihed. Derudover mangler de udviklede redskaber og metoder fortsat evaluering og tilpasning. De **tekniske problemer med appen** har været **tidskrævende og fjernet fokus og ressourcer fra udviklings- og evalueringsarbejdet**, som ville bringe projektet tættere på udbredelsesfasen og et egentligt koncept.

Flere vejledere beskriver, at man endnu **ikke er kommet i mål med en egentlig implementering af konceptet og de dertilhørende metoder på alle skolerne**, da de hver især har haft et individuelt fokus. Enkelte vejledere beskriver også, at den høje grad af **lokal handlefrihed bliver på bekostning af systematisk afprøvning og evaluering af metoderne**. Det betyder bl.a., at samarbejdet mellem vejledere og undervisere tilrettelægges individuelt og forskelligt på partnerskolerne. Den lokale handlefrihed sammenholdt med mindre klare rammer for, hvad FAST omfatter, kan være en forklaring på, hvorfor projektet fortsat er i implementeringsfasen på de tre partnerskoler.

FAST vurderes at have et stort et udbredelsespotentiale, hvis blot appen og metoderne evalueres og tilpasses. **I et udbredelsesperspektiv har projektet brug for et mere digitalt fokus** fx i form af en digital platform, som kan understøtte arbejdet med eksempelvis dataindsamling og opfølgning på konkrete metoder og redskaber, hvis det nuværende koncept skal udbredes til øvrige erhvervsskoler.

FAST har genereret værdi for vejlederne tilknyttet FAST, som har kunnet understøtte fastholdelse af frafaldstruede elever i projektperioden og i et fremadrettet perspektiv har **FAST potentiale til at skabe yderligere værdi for borgere og samfund** som helhed, såfremt indsatser og metoder tilpasses de lokale vilkår på erhvervsskolerne, samtidig med at de videreudvikles og evalueres.

3. RESULTATOPNÅELSE

I dette kapitel beskrives med afsæt i det kvalitative datagrundlag, hvilke resultater de tre partnerskoler har opnået gennem projektet. Resultaterne beskrives med udgangspunkt i et organisatorisk perspektiv, et redskabs- og metodeperspektiv samt et kompetenceperspektiv. For en detaljeret beskrivelse af resultatopnåelsen i relation til projektets KPI'er henvises til den interne slutevaluering. Nedenfor i boksen fremgår de centrale hovedpointer for dette kapitel.

Figur 3-1: Oversigt over hovedpointer vedrørende resultatopnåelse

HOVEDPUNKTER VEDRØRENDE RESULTATOPNÅELSE

- Faglærere og vejledere har ud fra et organisatorisk perspektiv fået **et bedre internt samarbejde om eleverne**, som er med til at styrke fastholdelsesindsatsen.
- Vejledere og faglærere oplever, at konceptet har været med til at skabe **en kulturændring med mere fokus på trivsel og relationsarbejdet**, som kan være med til at fastholde frafaldstruede elever.
- Kulturændringen varierer mellem uddannelsesretninger og faglærere og er bl.a. afhængig af lokal forankring og systematik i arbejdet med konceptet.
- Til at identificere de frafaldstruede elever er der **udviklet en elevapp**, som er blevet implementeret på udvalgte fagretninger på de tre partnerskoler. Både medlemmer af styregruppen og medlemmer af projektgruppen oplever, at **appen er med til at identificere frafaldstruede elever**, som ellers "går under radaren".
- Til fastholdelse af og opfølgning på indsatser målrettet frafaldstruede elever er der i projektet **udviklet flere metoder og redskaber**, der kan bruges i den opfølgende fastholdelsesindsats og som **samtaleværktøjer i dialogen** med eleverne.
- Vejlederne har **forskellige oplevelser** af, hvorvidt metoderne og redskaberne er brugbare i fastholdelsesindsatser målrettet eleverne. De forskellige opfattelser hos vejlederne kan forklares med den **erfaring**, de generelt har med relationsarbejde. Jo mere erfaring og kendskab til bestemte metoder og samtaleredskaber – fx **kognitiv terapi** eller den **narrative metode** – desto mindre potentiale for og anvendelighed oplever de af de udviklede metoder.
- Interviewene med både vejledere og undervisere indikerer, at der **ikke** har været en **systematik i anvendelsen af metoder og redskaber** til det opfølgende og individuelle arbejde med eleverne. Udviklingsplanerne og radardiagrammet er det eneste redskab til opfølgning, som er blevet implementeret på alle tre partnerskoler.
- Partnerskabet er lykkedes med at **få involveret vejledere**, der har de faglige kompetencer i forhold til fastholdelse. Efteruddannelsesaktiviteter har primært været **målrettet projektgruppens medlemmer** og øvrige eksterne aktører.

3.1 Organisatorisk perspektiv

De tre partnerskoler har udvalgt enkelte fagretninger og afdelinger, som skal implementere konceptet ude på skolerne, og derfor er resultaterne relateret til de fagretninger, som har været involveret i projektet.

Vejlederne fremhæver, at et vigtigt og væsentligt resultat i forhold til organiseringen er, at projektet og konceptet som helhed har bidraget til **et øget fokus på trivsel og sårbarhed på de tre partnerskoler**. Dette kommer til udtryk ved, at de pågældende faglærere på erhvervsuddannelserne er blevet bedre til at spotte elever med en dårlig trivsel, fordi konceptet og elevernes selvvurdering i appen kræver tid og fokus i undervisningen. I forlængelse heraf beskriver en af vejlederne, at konceptet har været med til at skabe en kulturændring på skolen som et resultat af processen og arbejdet med konceptet lokalt på partnerskolerne. Med kulturændring menes, at skolen som helhed ikke tidligere har haft et stort fokus på trivsel og sårbarhed hos eleverne, men at projektet og konceptet har ændret den kultur hos faglærerne, så de i højere grad anerkender, at trivsel er en væsentlig faktor for at fastholde eleverne.

Foruden kulturændringen beskriver vejlederne, at **det generelle samarbejde mellem faglærere og vejledere i forhold til opsporing og fastholdelse er blevet bedre**. Det gælder også for samarbejdet mellem de faglærere og vejledere, som eksempelvis ikke har været en del af projektgruppen. Samarbejdet kommer til udtryk ved, at **faglærerne får øget fokus på elevernes trivsel**. Faglærernes fokus på elevernes trivsel foregår i et samspil mellem det faglige indhold i undervisningen og den faglige progression hos eleverne og betyder, at de bliver bedre til at involvere vejlederne, hvorfor de to professioner får et bedre samarbejde. Hvis faglærerne oplever, at der er elever, som har det svært, oplever vejlederne, at de i højere grad bliver kontaktet af faglærerne, så de kan følge op med kognitive samtaleteknikker med eleven.

Figur 3-2: Eksempler på citater der illustrerer tværgående pointer om organisatorisk resultatopnåelse

Jeg har ikke statistikken, men i forhold til eleverne, så oplever jeg en større grad af fastholdelse, fordi det bliver italesat, at noget kan være svært. Der er rum for, at eleverne kan sige nogle ting højt.

(Vejleder)

Det, der er særligt godt ved appen, er, at den sætter en dagsorden. Der er nogle ting, som bliver italesat, som ellers ikke får plads på dagsordenen. Det er et godt redskab for underviserne, fordi det kan sætte tingene på deres dagsorden, samtidig med at en vejleder er inde over til at tage sig af relationsarbejdet. Det betyder noget. Jeg har kunnet tale om sårbarhed på en faglig måde.

(Vejleder)

Man laver et stort stykke benarbejde for at tage hånd om eleven. Det skal være åbenlyst for alle, at når vi gør det sammen, så lykkes vi rent faktisk. Socialisering i klassen kan betyde, at elever bliver mødestabile. Jeg vil sige, at vi er lykkedes med en kulturændring, det må være det rigtige ord.

(Faglærer)

Det har også givet noget på arbejdspladsen. Det har givet mere samarbejde på tværs. Sådan et projekt har noget levetid, det begynder underviserne også at kunne se en effekt af. Vi kan komme til nogle lærere og se, at de faktisk bekymrer sig om de elever. Det har vi en dialog om. Det skaber et meget bedre samarbejde, også i identifikationen af elever, som er frafaldstruede.

(Vejleder)

Der er lokale forskelle i partnerskolernes forankring af og arbejde med FAST-konceptet med hensyn til udvalgte erhvervsuddannelser og faglærere, som er involveret i projektindsatsen. Enkelte vejledere beskriver, **at samarbejdet mellem vejleder og underviser afhænger af den lokale forankring og systematik i arbejdet med konceptet**. Det øger de involverede fagmedarbejderes incitament at arbejde systematisk med FAST-konceptet, når konceptet er forankret og prioriteret lokalt på partnerskolerne. Derudover peger flere vejledere på, at faglærernes evner til og motivation for at fokusere på elevernes trivsel varierer. Tilsvarende peger enkelte vejledere på, at kulturen mellem fagretninger varierer og har betydning for samarbejdet vedrørende relationsindsatser.

Figur 3-3: Eksempel på citat der illustrerer tværgående pointe om forskelle mellem erhvervsuddannelser og faglærere

FAST-konceptet er en helt anden måde at tænke på, end nogle af de her faglærere normalt er vant til. De kender langt fra allesammen til pædagogisk relationsarbejde.

(Vejleder)

3.2 Redskabs- og metodeperspektiv

Som beskrevet i indledningen består FAST-konceptet overordnet set af to indsatsspor: ét spor målrettet **identifikation af frafaldstruede elever** og ét spor målrettet **fastholdelse af og konkret opfølgning** på de frafaldstruede elever, som identificeres.

Til at identificere frafaldstruede elever har FAST udviklet en elevapp, som er blevet implementeret på udvalgte fagretninger på de tre partnerskoler. Overordnet set er både medlemmer af styregruppen og medlemmer af projektgruppen enige om, at appen kan være med til at identificere frafaldstruede elever. En vejleder beskriver eksempelvis, at appen fanger elever, som ellers "går under radaren", og som man ikke ville have identificeret uden brug af appen.

Til fastholdelse af og konkret opfølgning på de elever, som identificeres som frafaldstruede, har projektgruppen udviklet **en række metoder og samtaleværktøjer, som kan bruges i dialogen med eleven.** Disse er nærmere beskrevet i boksen til højre (se den interne slutevaluering for en detaljeret uddybning af de specifikke metoder og redskaber). Af boksen fremgår **tre forskellige værktøjer** til brug for det opfølgende, individuelle arbejde med eleven. Værktøjerne er fremhævet i interviewene med vejlederne i projektgruppen som **de centrale metoder til opfølgning.**

Figur 3-4: Metoder og redskaber fremhævet af vejledere under interviews

Indsats til identifikation af frafaldstruede elever

- Elevapp, hvor alle elever på de udvalgte fagretninger svarer på et ugentligt spørgeskema med 10 spørgsmål omhandlende elevernes trivsel.

Indsats til opfølgning og fastholdelse af frafaldstruede elever

- Individuelle udviklingsplaner, hvor elev og vejleder sammen indgår aftaler om fokusområder, som skal hjælpe eleven igennem uddannelsen. De individuelle udviklingsplaner udgør rammen, inden for hvilken individuelle indsatser iværksættes på baggrund af relevante metoder som fx kognitiv terapi og den narrative metode.
- Buediagrammet kan anvendes i samtalen mellem vejleder og elev om elevens styrker, ressourcer og udfordringer.
- Radardiagrammet er udviklet til støtte for en tidlig holdbaseret identifikation og tidlig fastholdelsesindsats over for frafaldstruede elever. Eleverne bliver fx på grundforløbet bedt om at vurdere, hvor realistisk det er for dem at gennemføre den nye uddannelse. Elevernes besvarelser omsættes til individuelle indtegninger i radardiagrammets edderkoppespind, som kan bruges i den individuelle samtale med eleven.

I den interne evaluering beskrives udviklingsprocessen for udviklingsplanerne samt henholdsvis bue- og radardiagrammet. Generelt beskriver medlemmerne af projektgruppen, at **der har været et stort fokus på udvikling af elevappen i projektet.** Appen har fyldt meget i projektet, men der er også **udviklet konkrete metoder i projektet målrettet opfølgning og fastholdelse.** Generelt beskrives metodeudviklingen som en tidskrævende og lang proces, hvilket blandt andet skyldes, at de enkelte partnerskoler har haft forskellige forestillinger og idéer til, hvad redskabskassen har skullet indeholde. Generelt har projektaktørerne en oplevelse af, at der ikke har været en fælles plan for afprøvning af udvalgte metoder på tværs af partnerskolerne, som skolerne har kunnet afprøve og arbejde videre med individuelt og tilpasset den enkelte skoles vilkår og behov.

Af de konkrete værktøjer og metoder til opfølgning og fastholdelse er **udviklingsplanerne og radardiagrammet** de eneste redskaber, som er blevet implementeret på tværs af alle tre partnerskoler. Udviklingsplanerne udgør rammen for de øvrige metoder, som iværksættes afhængigt af den enkelte elevs individuelle behov. Det vidner om, at der har været en stor grad af frihed til at arbejde med og benytte de metoder, som vejlederne finder anvendelige i fastholdelsesindsatsen. De udviklede metoder og redskaber kan ses som **et resultat af udviklingsarbejdet i projektgruppen**, men der er imidlertid stor forskel på, hvorvidt vejlederne i projektgruppen oplever, at redskaberne er brugbare i deres daglige samtaler med eleverne.

En central pointe i forhold til de udviklede metoder, som er identificeret på tværs af interviewene med vejledere og undervisere, er, at **erfaring spiller en afgørende rolle** i forhold til, hvordan man som underviser eller vejleder vurderer, at de udviklede metoder og samtaleredskaber bidrager med værdi i det daglige arbejde med fastholdelse. En vejleder påpeger fx, at hvis man har 15 års erfaring med kognitive samtaleteknikker og terapiformer, så oplever

vedkommende ikke på samme måde et behov for konkrete redskaber og metoder, man kan bruge i fastholdelsesarbejdet. Generelt oplever vejlederne, at virkningsfulde indsatser handler om den individuelle indsats og relation til eleven. Det varierer derfor, i hvor høj grad vejlederne har gjort brug af egentlige metoder og samtaleredskaber udviklet i projektet. Tilsvarende beskrives udfyldelse af udviklingsplanerne af en vejleder som ekstraarbejde. Modsat beskriver en mindre erfaren underviser, som også afholder fraværssamtaler med eleverne og dermed har en form for vejlederfunktion, at vedkommende oplever radardiagrammet som meget værdifuldt og brugbart i relationsarbejdet med eleverne. Det indikerer, at de udviklede metoder og redskaber særligt kan understøtte medarbejdere, som ikke i samme grad har erfaring med og kompetencer inden for relationsarbejde og bestemte metoder som fx kognitiv terapi og den narrative metode.

Figur 3-5: Eksempler på citater der illustrerer forskelle i vurdering af de udviklede redskaber og metoder

Det handler jo om metoden bag en samtale. Det kan man godt gøre med og uden udviklingsplan og med og uden radardiagram. Det er mere en tankegang om at vende elevernes ressourcer til deres fordel. Det er ikke bare at læse 10 sider om kognitiv terapi. Det tager mange år at blive bedre til den her samtale. Udviklingsplanerne har jeg brugt. Jeg ville aldrig selv prioritere tidsmæssigt at arbejde med sådan et skema. Skemaet i sin nuværende udformning er ikke værdifuldt.

(Vejleder)

I forhold til efteruddannelse var jeg på et todages kursus, hvor der var forskellige modeller, man kunne bruge i samtalen med eleverne. Den model er rigtig god til samtalerne. Det var vitaliseringsmodellen og radardiagrammet. Den er jeg mega fan af. Den kommer hele vejen rundt om eleven. Fx har jeg brugt den til nogle fraværssamtaler. De står der og er smadder nervøse, men når vi har den her snak, så har vi skuldrene nede. Det, vi har snakket mindst om, er fraværet. Der er alt mulig andet i deres liv, så det giver bare så meget mening.

(Faglærer)

Interviewene indikerer således, at vejledere og undervisere generelt set vurderer de udviklede metoder meget forskelligt. Konceptets **udviklede redskaber** og metoder til opfølgning på frafaldstruede elever vurderes særligt at være til gavn for vejledere eller undervisere, som ikke i forvejen har en baggrund inden for og/eller erfaring med relationsarbejde og eventuelt bestemte metoder i den forbindelse.

Derudover indikerer interviewene med både vejledere fra projektgruppen og undervisere, at der **ikke har været en systematik i anvendelsen af metoder og redskaber til det opfølgende og individuelle arbejde med eleven**. Forklaringen på den manglende systematik er ifølge vejlederne, at hver eneste udviklingsplan beror på en konkret og individuel vurdering. Det understøtter, at vejledere med erfaring inden for relationsarbejde i begrænset omfang vurderer redskaberne som værdifulde i deres arbejde, mens vejledere med mindre erfaring kan bruge værktøjerne til at strukturere deres samtaler og dialog med de frafaldstruede elever.

3.3 Kompetenceperspektiv

Med hensyn til resultatopnåelsen ud fra et kompetenceperspektiv er det **Rambølls vurdering**, at **partnerskabet er lykkedes med at få involveret vejledere, der har de faglige kompetencer i forhold til fastholdelse**. Dette er blandt andet kommet til syne i forbindelse med hypoteseworkshoppen og i de individuelle interviews med vejlederne. De udviklede metoder og redskaber er et resultat af vejledernes viden og kompetencer på området. Dertil har projektet haft **fokus på at opkvalificere og videreuddanne hovedsageligt projektgruppens medlemmer**, som supplerer deres faglige kompetencer i arbejdet med fastholdelse. Efteruddannelsen har blandt andet bestået af kurser med eksterne psykologer. De opnåede kompetencer har primært været med **fokus på pædagogiske og didaktiske redskaber**, vejlederne kan bruge i relationsarbejdet med eleverne. Underviserne har ikke opnået samme grad af opkvalificering. Det kan skyldes den lokale organisering, prioritering og implementering på skolerne, som belyses i kapitel 4 vedrørende implementering af FAST.

4. IMPLEMENTERING

I dette kapitel beskriver vi, hvordan de tre partnerskoler har **implementeret konceptet lokalt** blandt både vejledere, undervisere og elever på de fagretninger, som har været omfattet af konceptet. I kapitlet behandles nogle af **de forudsætninger, der skal være til stede for at opnå de oplyste resultater** i kapitel 3 samt beskrevet i den interne slut-evaluering, herunder hvad der kan forklare manglende resultatopnåelse. Kapitlet er struktureret på samme måde som ovenstående kapitel om resultatopnåelsen med henholdsvis et afsnit om implementeringen i et organisatorisk perspektiv, et redskab- og metodeperspektiv og kompetenceperspektiv. Nedenfor fremgår kapitlets hovedpointer.

Figur 4-1: Oversigt over hovedpointer vedrørende implementering

HOVEDPUNKTER VEDRØRENDE IMPLEMENTERING

- Projektet har været organiseret **med en styregruppe og en projektgruppe**. Styregruppen er primært blevet orienteret om udfordringer og fremdrift i projektet, mens projektgruppen har haft den udviklende og implementerende rolle.
- Projektgruppens medlemmer oplever, at **retningen og rammerne for projektet har været forholdsvist uklare**, hvilket har betydet mindre fokus på fremdrift i projektet. En del af forklaringen kan forklares med et projektlederskifte i projektperioden.
- Den **lokale handlefrihed** har været afgørende for metodeudviklingen, men handlefriheden har også betydet, at skolerne har arbejdet meget forskelligt med FAST.
- Elevappen har været forsøgt implementeret siden sommeren 2018 med **pilot- og testafprøvning** og efterfølgende implementering. Implementeringen har været forbundet med mange **tekniske driftsproblemer**. Det har blandt andet betydet, at flere af underviserne har **indsamlet spørgeskemaet i papirform**. Hovedparten oplever, at appen på nuværende tidspunkt er **forholdsvist driftssikker**.
- Arbejdet med fastholdelse via appen kræver, at eleverne **besvarer spørgeskemaet systematisk og kontinuert**. Vejlederne oplever det forskelligt i forhold til, hvorvidt det er nemt eller svært at få eleverne til at besvare spørgeskemaet kontinuert. Den forskelligartede opfattelse kan forklares med, hvordan konceptet formidles til eleverne. Ifølge en vejleder har det afgørende betydning, om eleverne kan se **en værdi og et formål** med at vurdere sig selv i appen.
- Både vejledere og undervisere påpeger, at det er helt afgørende, at **der afsættes tid til at foretage den ugentlige opfølgning** på de indkomne data fra spørgeskemaet i appen. Det er afgørende for arbejdet med fastholdelse, at undervisere og vejledere hurtigt får fulgt op på de elever, hvor data indikerer, at eleven er frafaldstruet. **Ledelsen spiller her en afgørende rolle i forhold til at skabe rammer og tid** til, at enten underviser eller vejleder har mulighed for at foretage opfølgningen.
- De tre partnerskoler har ikke arbejdet systematisk med at implementere redskaberne og metoderne til brug for opfølgning og fastholdelse. **Den lokale handlefrihed har været meget udtalt i implementeringen og i arbejdet med projektet**, og hvis den sammenholdes med de frie rammer i projektgruppen, kan dette imidlertid være en forklaring på, hvorfor man i projekt fortsat kun har testafprøvet enkelte metoder på partnerskolerne.

4.1 Organisatorisk perspektiv

Projektet er organiseret med **en styregruppe og en projektgruppe**. I styregruppen er ledelsesrepræsentanter for hver partnerskole repræsenteret, ledelsesrepræsentanter for Region Sjælland og de to projektledere. De to projektledere har været tilknyttet på skift, da den oprindelige projektleder var ude af projekter i 15 måneder. I projektgruppen har der været en vejlederrepræsentant samt en afdelings- eller uddannelsesvejleder fra hver partnerskole samt de to projektledere.

Oprindeligt har tanken med organiseringen været, at **styregruppen skulle tage de overordnede beslutninger i projektet** og sætte en retning for projektet, mens projektgruppen har skulle være det udførende og implementerende team. Interviews med medlemmer af både styregruppen og projektgruppen viser imidlertid, at styregruppen i højere grad har haft **en informatorisk rolle**, hvor de i højere grad er blevet informeret og orienteret om projektets udviklingsaktiviteter frem for at træffe egentlige beslutninger om det videre forløb i processen. Et medlem af styregruppen beskriver eksempelvis, at møderne primært har handlet om orientering om tekniske problemer og udfordringer med at udvikle appen samt udfordringer med at implementere den på partnerskolerne.

I forhold til organiseringen i projektgruppen beskriver flere af medlemmerne, at de oplever, **at retningen og rammerne for projektet har været forholdsvist uklare**. Det kommer særligt til udtryk ved manglende styring i projektgruppen. Det overordnede formål med FAST har for projektmedlemmerne været tydeligt, men de oplever, at **projektledelsen har haft fokus på udvikling** – og særligt udvikling af appen - hvorimod fremdrift og forankring af FAST på partnerskolerne i mindre grad har været i fokus. En af vejlederne beskriver netop, at de udviklede metoder fortsat mangler afprøvning og evaluering, fordi der har været et stort fokus på udvikling af appen og efterfølgende nye metoder og værktøjer frem for implementering.

Et projektlederskifte har haft betydning for projektstyringen. Projektgruppemedlemmerne beskriver, at det har været medvirkende til **et skift i fokus og en mindre grad af systematik i arbejdet** med metodeudviklingen. Dertil beskriver en af lederne på erhvervsskolerne, at erhvervsskolens drift og forankring af FAST har været afkoblet fra projektledelsen og Region Sjælland. Lederen oplever, at projektledelsen ikke i tilstrækkelig grad har haft blik for erhvervsskolernes rammer og vilkår i projektindsatsen. Det betyder ifølge lederen, at metodeudviklingen ikke har været med udgangspunkt i den pågældende erhvervsskoles praksis. Repræsentanter fra erhvervsskolerne oplever generelt, at deres lokale vilkår og handlemuligheder – bl.a. i form af allokering af medarbejdere – samt de økonomiske hensyn på skolerne har været afkoblet fra FAST-projektet. Det metodiske udviklingsarbejde i FAST har således været karakteriseret ved, at de udviklede redskaber og metoder i lav grad er blevet forankret og implementeret i partnerskolernes praksis.

Figur 4-2: Eksempler på citater der illustrerer tværgående pointer om organisering og styring af FAST

Rammerne for FAST har været uklare. Det har været uklart, hvad skolerne har kunnet, og hvad der har været deres beføjelser til at gøre noget andet. De har gjort nogle ting og har måtte rette ind efterfølgende. Det ville give bedre mening at anvende metoder, som man mener giver resultater.

(Vejleder)

Der har været skiftende projektleder, og der har været stor forskel på de to typer af projektledere.

(Medlem af styregruppen)

Når jeg læser formålsbeskrivelsen, så oplever jeg, at det er tydeligt, hvad projektet skal, den del har været tydeligt, men på projektmøderne har der været uklarhed. I min optik er det, fordi der har manglet styring.

(Vejleder)

Der har været så sindssygt meget fokus på appen i styregruppen. Og måske også for meget. Fra den øverste projektledelse har der været meget fokus på, at appen virker. Man har næsten oplevet, at det har været hele omdrejningspunktet.

(Medlem af styregruppen)

Selv om projektet i mindre grad har haft fokus på fremdrift og forankring af de udviklede metoder på partnerskolerne, beskriver samtlige projektdeltagere, at **den lokale handlefrihed har været afgørende for metodeudviklingen i projektet**. Det begrundes med, at de enkelte partnerskoler er meget forskellige og derfor har behov for at tilpasse brugen af metoder til deres skoles behov. Dette underbygges af interviews med både ledelsesrepræsentanter, undervisere og vejledere, som viser, at **det er meget forskelligt, hvordan skolerne har arbejdet med FAST-konceptet**. Til trods for forskelle mellem partnerskolerne peger flere i interviewene på, at projektet i højere grad burde have haft en fælles retning.

Figur 4-3: Eksempler på citatet der illustrerer tværgående pointe om partnerskolernes handlefrihed i FAST

Skolerne har haft en stor grad af handlefrihed. Og de har anvendt andre værktøjer og metoder end først tiltænkt. Det førte bl.a. til radardiagrammet, som systematiserer den viden, vi har om eleverne. Det giver hurtigt et overblik over, hvem vi skal snakke med. Det er forskelligt mellem skolerne, om de har brugt det. Diagrammet blev færdigt sent i forløbet, så det er ikke alle, der anvender det.

(Medlem af styregruppen)

Det kunne have været interessant at sige, "det er de her ting, det er den her retning, det er det her, vi arbejde ud fra." Selv om eleverne er forskellige, så mener jeg godt, at man kunne have sagt, "det er det, vi gør, det er de her retningslinjer, vi bruger." Det har manglet.

(Vejleder)

Derudover beskriver enkelte projektdeltagere, at organiseringen mellem vejleder og underviser har været **en langvarige proces** at implementere lokalt på de tre erhvervsskoler. Her er det vigtigt, at konceptbeskrivelsen og formålet fremstår tydeligt og værdifuldt, så det kan implementeres på skolerne, hvor de øvrige undervisere og eventuelle vejledere kan se formålet og værdien af at arbejde med FAST. Løbende medarbejderudskiftning på erhvervsskolerne

forstærker behovet for dette, da der undervejs er behov for "at få andre medarbejdere ombord". Her peger interviewpersonerne på, at den **lokale implementering kan konkretiseres** ved tydeligt at beskrive, hvilke opgaver der ligger hos henholdsvis vejleder og underviser. Flere peger på, at det **ressourcekrævende relationsarbejde skal ligge hos vejlederne**, da de har relationskompetencerne, mens **faglærerne kan supplere relationsarbejdet** ved at åbne undervisningsrummet for vejlederne. Afhængigt af faglærernes præferencer og motivation kan de tilsvarende blive involveret i indsatsen. Interviewpersonerne efterspørger tydeligere rammer for FAST med henblik på at understøtte den lokale implementering. I interviewene peger flere på, at implementeringen af FAST på partnerskolerne er blevet **personafhængig**, ligesom implementeringen af metoder og redskaber i partnerskolernes praksis har været udfordret, hvilket vi vil uddybe i nedenstående afsnit.

4.2 Metode- og redskabsperspektiv

I dette perspektiv er der fokus på, hvordan de tre partnerskoler har arbejdet med at implementere appen i undervisningen og hos eleverne, og derudover hvordan hovedsageligt vejlederne har arbejdet med de beskrevne metoder og redskaber til fastholdelse.

Elevappen har siden sommeren 2018 været pilot- og testafprøvet og senere forsøgt implementeret på alle tre partnerskoler. **Implementeringen har været forbundet med mange tekniske driftsproblemer**, fx ved at eleverne ikke har kunnet tilgå appen og få adgang til spørgeskemaet, eller at de har fået en besked om, at de mangler at besvare det ugentlige spørgeskema, selv om eleven allerede har besvaret spørgeskemaet. Udfordringerne har betydet, at flere af underviserne har **uddelt spørgeskemaet i papirform** og på den måde indsamlet data på en meget håndholdt måde. Hovedparten af interviewpersoner oplever, at **appen** på nuværende tidspunkt (marts 2020) **er forholdsvis stabil og funktionsdygtig** og kan bidrage til at **identificere frafaldstruede elever**, som ellers er "gået under radaren", jf. afsnit 3.2.

Første skridt i implementeringsprocessen (foruden af få appen gjort driftssikker) er at **få eleverne til at benytte appen systematisk og kontinuerligt**, så vejledere og evt. undervisere kan følge udviklingen i elevernes trivsel og motivation på de tre erhvervsskoler. Selv om appen overordnet set vurderes at kunne identificere de frafaldstruede elever, er det på tværs af skolerne **forskelligt, hvorvidt vejlederne og underviserne oplever, at appen er nem at implementere i praksis**. Det vedrører særligt at få eleverne til systematisk at svare på spørgeskemaet i appen. En vejleder beskriver eksempelvis, at det har været **meget svært at få eleverne til at svare på de samme spørgsmål uge efter uge**, fordi eleverne oplever, at de netop lige i sidste uge har besvaret spørgeskemaet.

Modsat oplever en anden vejleder, at **appen giver stor værdi og mening, og at eleverne kontinuerligt bruger appen**. En forklaring på de generelt meget forskellige opfattelser kan være, hvordan hele fastholdelseskonceptet og appen bliver **formidlet til eleverne**. En vejleder beskriver eksempelvis, at vedkommende er ude i klasserne for at introducere projektet som **et koncept, der skal skabe fokus på trivsel** og sikre, at eleverne er motiveret for at gå i skole. Vejlederen starter fx med at fortælle, at det er **helt bevidst**, at eleverne uge efter uge bliver stillet de samme spørgsmål, fordi de på den måde vænner sig til spørgsmålene og ved, hvad de skal være opmærksomme på i den kommende uge, fordi de **kender spørgsmålene på forhånd**. I citatet i boksen nedenfor illustreres en anden opfattelse af appen, hvor en vejleder oplever, at eleverne blot **swiper hen over spørgsmålene uden at tage stilling** til, hvordan de har det i den specifikke uge, netop fordi de er trætte af at svare på de samme spørgsmål hver uge.

Medlemmerne af projektgruppen peger i interviewene på, at **appen har været den fælles referenceramme for indsatsen**. De tekniske udfordringer med implementering af appen betyder, at det har været meget vanskeligt at implementere FAST lokalt på partnerskolerne, fordi appen har medført frustration blandt medarbejderne. En vejleder fremhæver eksempelvis, at undervisernes projekttilknytning vedrører at **åbne deres undervisningsrum** for vejlederne og til at opmuntre eleverne til at udfylde spørgeskemaet i appen. Når appen ikke har fungeret, har det medført frustration fra underviserne. I forlængelse heraf peger en vejleder på, at indsatsen i højere grad skulle have været tilrettelagt på baggrund af undervisernes oplevede behov.

I interviewene peger vejlederne også på, at **appen kan anvendes strategisk** frem for fast hver fredag. Det kan fx være i forbindelse med **opstart**, hvor interviewpersonerne oplever, at deres personlige kendskab til eleverne er begrænset, som kan vanskeliggøre identifikation af elever, som har en adfærd, der kan signalere, at de er frafaldstruede. Det skyldes særligt, at frafaldstruet adfærd er forskellig fra elev til elev. Tilsvarende peger en interviewperson på, at det særligt er i **forbindelse med overgange**, at eleverne har en forøget risiko for frafald, hvorfor anvendelse af appen vurderes at være særligt virkningsfuld i den forbindelse.

Figur 4-4: Eksempler på citater der illustrerer tværgående pointer om implementering af elevappen

Der er ikke meget godt at sige om den app, den har kun været i drift siden august 2019. Det har ikke været den, vi har kunnet sætte vores lid til. Når den virker, så kræver det en reminder og at gå rundt og sige "husk at bruge den", ellers får eleverne ikke brugt den [...] Hvis der ikke er nogle tekniske problemer, og man i højere grad kan tilpasse spørgsmålene til elevernes virkelighed, så er det et godt identifikationsredskab. Men det skal ikke være de samme spørgsmål 40 uger i træk. Nogle swiper bare hen over for at få det overstået, når det er det samme gang på gang.

(Vejleder)

Der har været en del udfordringer med appen. Appen fylder jo meget på elevernes telefon, så den bliver valgt fra, hvis den fylder for meget. Så har jeg givet dem et stykke papir i hånden. Så har de kunnet svare på den måde.

(Faglærer)

Det er vigtigt, at der er tid til opfølgningen på data fra appen, også når en elev er identificeret, så skal der være tid til at følge op med den individuelle vejledning [...] Hvis man ikke kan følge op på identifikationen via appen, så giver det ingen mening.

(Vejleder)

Det er noget med at introducere og skabe forståelse for, hvad det her koncept kan. Det er ultra vigtigt, hvis vi skal lykkes med at fange eleverne og få dem til at bruge appen, men det synes jeg generelt er lykkedes rigtig godt.

(Vejleder)

Næste skridt i implementeringen af konceptet er **opfølgningen på de indkomne data fra elevappen**. Både vejledere og undervisere påpeger, at det er helt afgørende, at der afsættes tid til at foretage den ugentlige opfølgning på de indkomne data fra spørgeskemaet i appen. Hvis man ikke foretager opfølgningen og hurtigt får fulgt op på de elever, som med en undervisers egne ord **"bonner ud med et rødt flag"**, så er tiden, eleverne bruger på at besvare

spørgsmålene, i princippet uden værdi. I forlængelse heraf beskriver vejlederne, at det er helt afgørende, at **ledelsen skaber rammer og frigiver ressourcer** til opfølgning på de indkomne data fra elevappen. En af vejlederne beskriver netop, at vedkommende oplever at have stået meget alene med implementeringen af konceptet på skolen, og at vedkommende derfor har savnet mere opbakning og fokus fra ledelsen på skolen.

Når de frafaldstruede elever er identificeret i elevappen (eller på én skole via radardiagrammet), foretager vejlederne **en individuel opfølgning på de identificerede elever**. Det er typisk også her, at samarbejdet mellem faglærere og undervisere kommer i spil, fordi faglærerne har en relation til eleverne, men oftest ikke står for de individuelle samtaler med brug af de udviklede redskaber og metoder.

Som beskrevet i resultatafsnittet er der udviklet forskellige værktøjer og metoder i projektgruppen, som kan benyttes i det opfølgende arbejde med de frafaldstruede elever. Interviews med både vejledere og undervisere indikerer imidlertid, at erhvervsskolerne **ikke har arbejdet systematisk med at implementere redskaberne** i praksis. En vejleder beskriver, at de eksempelvis har arbejdet med narrative fortællinger allerede i forbindelse med et overordnet informationsmøde på en specifik erhvervsuddannelse. Fortællingerne tager udgangspunkt i elevernes livshistorier og kan bruges til identifikation af frafaldstruede elever. En anden vejleder beskriver, at de primært har arbejdet med buediagrammet til at identificere elevens styrker og svagheder. Disse eksempler illustrerer, hvordan **den lokale handlefrihed har været meget udtalt i implementeringen og arbejdet med projektet**. I interviews med projektmedlemmerne beskriver de allesammen, at den lokale handlefrihed er vigtig og afgørende for deres lyst til at være en del af projektet.

Af øvrige refleksioner relateret til implementeringsperspektivet nævner interviewpersonerne, at det fortsat er **svært at fange de mest udfordrede unge**, da de ikke bruger og udfylder spørgeskemaet i appen. Dermed styrker appen ikke identifikationen og opsporingen af de mest udfordrede elever. Derudover beskriver flere af vejlederne, at der er et **potentiale i appen, hvis spørgsmålene gøres mere fleksibel**, fx ved at tilpasse dem til den specifikke fagretning, eller hvor langt eleverne er kommet i uddannelsen.

Generelt beskriver flere af projektgruppens medlemmer, at der har været et **stort fokus på at udvikle appen og delvist andre redskaber og metoder frem for systematisk at implementere og evaluere de redskaber, der er udviklet i projektet**. I forlængelse heraf oplever projektdeltagerne, at der har manglet et fokus på videndeling og sparring. Dette kommer eksempelvis også til udtryk i udrulningen af appen, hvor man ifølge vejlederne ikke har foretaget en test-udrulning og herunder pilottestet, om de enkelte spørgsmål i spørgeskemaet har været meningsfulde og relevante for eleverne.

4.3 Kompetenceperspektiv

Et resultatmål for projektet har været at efteruddanne de involverede i projektet. Medlemmerne i projektgruppen oplever, at **efteruddannelse primært har været målrettet den interne projektgruppe og øvrige eksterne personer, fx kommunale aktører**. Ifølge vejlederne har det kun været en meget snæver kreds af personer, som er blevet tilbudt denne form for efteruddannelse. Flere af vejlederne beskriver, at de gerne havde set, at efteruddannelsesmulighederne var blevet tilbudt til en bredere kreds af faglærere og vejledere på erhvervsskolerne. En vejleder beskriver eksempelvis, at vedkommende gerne havde set, at **en større del af efteruddannelsesaktiviteterne havde foregået lokalt på partnerskolerne**, fx i form af temadage for hele afdelingen. Dette vil også have været medvirkende til

at udbrede kendskabet og sætte fokus på projektet, eller som vejlederen selv beskriver "få det ud at leve" på skolerne.

I forhold til, hvilke kompetencer det kræver at arbejde med konceptet, beskriver vejlederne, at det hovedsageligt er i arbejdet med den konkrete fastholdelse af og opfølgning på de frafaldstruede elever, at **det kræver særlige didaktiske og pædagogiske kompetencer**. En vejleder beskriver, at det kræver en grundforståelse af psykisk sårbarhed. Denne grundforståelse kan man ikke forvente at finde hos de enkelte faglærere, hvorfor projektmedlemmerne fremhæver vigtigheden af, at de også får gavn af efteruddannelsen. Selv om faglærerne ikke står for den "tunge" del af relationsarbejdet og derfor kunne have gavn af de kognitive samtaleteknikker, beskriver flere vejledere, at **indblik i kognitive samtaleteknikker og -kompetencer kan være med til at sætte fokus på trivsel**, fordi faglærerne har mulighed for at sætte disse kompetencer i spil i undervisningen og deres relationer til eleverne. Ifølge underviseren kræver **identifikation af de frafaldstruede elever via appen blot en kort introduktion til konceptet** og appens formål, men ellers er det nemt for underviseren at huske eleverne på at benytte appen. Tilsvarende peger flere i interviewene på, at underviserne er centrale aktører i forbindelse med fastholdelsesindsatser, og udvikling af fastholdelsesindsatser skal tage højde for undervisernes behov og efterspørgsel.

Figur 4-5: Eksempler på citater der illustrerer tværgående pointer om efteruddannelse

Der er forskel på, hvilke dele man arbejder med af konceptet. Appen, den kan de fleste kaste sig ud i, mens der er et større pædagogiske arbejde i det med at holde samtaler. Den indsigt skal man have, og som faglærer kan man ikke selv stå med fastholdelsen. Vi har heldigvis faglærere, som har stor pædagogisk indsigt, faglærerne løfter også en stor del af den samtale, der ligger forud for det vejledningsarbejde, jeg laver. Men det er klart, at der er forskel på, hvilke kompetencer det kræver at arbejde med appen, og hvilke kompetencer det kræver at lave relationsarbejdet.

(Vejleder)

Hvis man vil arbejde med vitaliseringsmodellen, så kræver det, at man har viden og indsigt på baggrund af den undervisning, der har været i det todages kursus, jeg har været på. Her har jeg fået en større pædagogisk forståelse. Hvis man vil køre ren app, så kræver det ikke på samme måde en efteruddannelse. Man får jo, hvad man investerer i.

(Faglærer)

I projektbeskrivelsen står der fx noget om efteruddannelse, men det er ikke blevet afklaret, hvad man mener med efteruddannelse [...] Men når jeg ser det, så har det været efteruddannelse af eksterne aktører, som ikke har været involveret i projektet. De er blevet inviteret med til workshop, hvor foredragsholdere giver deres syn på fastholdelse. Der har vi i projektgruppen også kunnet deltage. Men jeg havde tænkt, det skulle være ude på skolerne som en temadag, altså så projektet kommer ud at leve. Der fik vi lov til at invitere 2-3 fra skolerne, og så var der nogle samarbejdspartnere, som havde fået lov. Det er ikke blevet forankret nok på skolerne.

(Vejleder)

5. UDBREDELSESPOTENTIALE

I dette kapitel samles trådene fra de to foregående kapitler med det formål at vurdere FAST-konceptets udbredelsespotentialer. Nedenfor i boksen fremgår kapitlets hovedpointer.

Figur 5-1: Oversigt over hovedpointer vedrørende udbredelsespotentialer for FAST

HOVEDPUNKTER VEDRØRENDE UDBREDELSESPOTENTIALER

- Det er Rambølls vurdering, at FAST må anses for at være **et udviklingsprojekt**. Denne vurdering er baseret på **implementeringsudfordringer med appen** samt skolernes **individuelle tilgang til forankring af metoder**, som er et resultat af den lokale handlefrihed. Derudover mangler de udviklede redskaber og metoder fortsat **en evaluering og tilpasning**.
- De mange tekniske problemer med appen har ifølge projektdeltagerne været tidskrævende og **fjernet fokus og ressourcer fra udviklings- og evalueringsarbejdet**, som ville bringe projektet tættere på udbredelsesfasen og et egentligt koncept.
- Hvis den lokale handlefrihed sammenholdes med de mindre klare rammer i projektgruppen, som også blev identificeret i implementeringsafsnitte, kan dette imidlertid være en forklaring på, hvorfor man i projekt fortsat kun er nået til implementeringsfasen på de tre skoler, som har udviklet og arbejdet med den konkrete metode.
- Flere vejledere beskriver, at man endnu ikke er kommet i mål med en egentlig implementering af konceptet og de dertilhørende metoder på alle skolerne, da skolerne har forankret indsatsen forskelligt. Det betyder bl.a., at samarbejdet mellem vejledere og undervisere tilrettelægges lokalt. Enkelte vejledere peger på, **den store grad af lokal handlefrihed bliver på bekostning af systematisk afprøvning og evaluering af metoderne**.
- Projektet har brug for et **mere digitalt fokus**, fx i form af en digital platform, som kan understøtte arbejdet med eksempelvis dataindsamlingen, hvis konceptet skal udbredes til øvrige erhvervsskoler.
- FAST har **genereret værdi for vejlederne tilknyttet FAST**, som har kunnet understøtte fastholdelse af frafaldstruede elever i projektperioden. I et fremadrettet perspektiv har FAST potentialer til at skabe yderligere værdi for borgere og samfund som helhed, men det kræver, at indsatser og metoder udviklet i FAST tilpasses de lokale vilkår på erhvervsskolerne. **Der er således et udbredelsespotentialer** ved evaluering og tilpasning af appen og metoderne.

De identificerede resultater i afsnittet om resultatopnåelse samt indblikket i implementeringskonteksten viser, at der i projektet i høj grad har været **fokus på at implementere appen og gøre den driftssikker**. Der har været et mindre **fokus på metodeudvikling** til opfølgning på og fastholdelse af de elever, som via appen identificeres som frafaldstruede. De tekniske udfordringer med appen samt skolernes individuelle tilgang til forankring af metoderne indikerer, at **FAST-konceptet fortsat er et udviklingsprojekt**. Dette fremgår også af interviews med vejledere og undervisere, som påpeger, at de udviklede redskaber, herunder

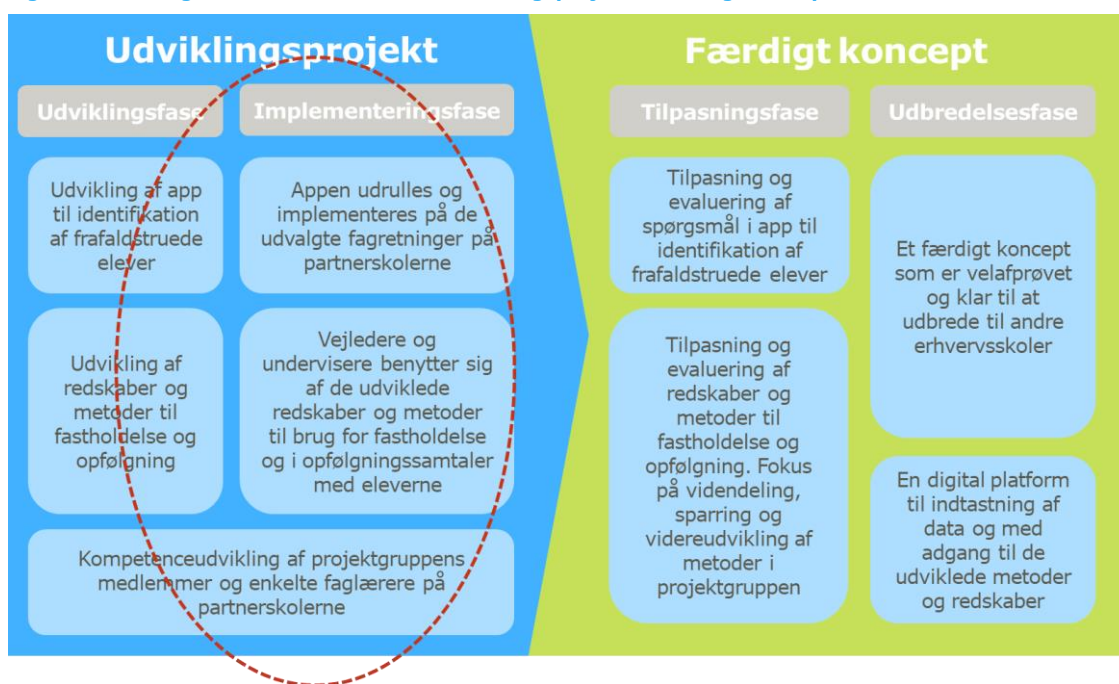
appen og de konkrete metoder til opfølgning, fortsat mangler at blive evalueret og tilpasset, før der er tale om et færdigt koncept, der kan udbredes og forankres.

Figur 5-2: Eksempel på citat der viser tværgående pointe om status for FAST

Jeg ser ikke, at vi har et koncept nu, som kan rulles ud til mange. Mange af de ting, vi har arbejdet med, er først langt hen i projektet kommet til at virke rent teknisk. Nu har vi en app, der virker, men vi ved ikke, om det er de rigtige spørgsmål, den indeholder.
(Vejleder)

I figuren nedenfor er projektet indtegnet i en fasemodel, som illustrerer, hvor Rambøll vurderer, at FAST-konceptet på nuværende tidspunkt befinder sig på baggrund af de gennemførte interviews. Modellens faser er identificeret på baggrund af den indledende desk research af den interne evaluering og på hypoteseworkshoppen.

Figur 5-3: Fasefigur der beskriver trin fra udviklingsprojekt til færdigt koncept

Af figuren fremgår det, at projektet og de tre partnerskoler på nuværende tidspunkt hovedsageligt **befinder sig i implementeringsfasen**. Fasen er kendetegnet ved, at de udviklede redskaber og metoder udrulles og benyttes i det daglige arbejde på skolerne. Implementeringskapitlet klargjorde netop, at appen er forsøgt implementeret, og at vejlederne benytter de udviklede metoder og redskaber. Der er imidlertid variation i forankring af metoderne på partnerskolerne, idet de har haft handlefrihed til at arbejde med og implementere de metoder, som giver mest mening for den enkelte vejleder.

Samtlige projektmedlemmer beskriver, at både appen og de udviklede metoder og redskaber til opfølgning mangler tilpasning, hvorfor den røde cirkel ikke dækker denne fase. Vurderingen baserer sig på medlemmernes opfattelse af, at både spørgsmålene i appen og de specifikke metoders behov for yderligere kvalificering og tilpasning. Først efter tilpasningsfasen mener projektgruppemedlemmerne, at konceptet vil være klar til at udbrede til øvrige erhvervsskoler, som ikke har været en del af projektet.

I kapitel 3 har vi beskrevet, hvordan interviewpersonerne har oplevet **en høj grad af handlefrihed**. Det kan forklare, at det ikke er muligt at tale om et egentligt koncept, som partnerskolerne har skullet arbejde indenfor. Der er udviklet en elevapp og udviklingsplaner, som ifølge erhvervsskolerne er de tværgående elementer i indsatsen. Det understøtter den metodefrihed og fokus på udvikling af lokale metoder på initiativ af vejlederne, der repræsenterer de tre partnerskoler. Det betyder ifølge vejlederne, at der ikke er tale om et egentligt koncept. De mange tekniske problemer med appen har ifølge projektdeltagerne også været tidskrævende og fjernet fokus og ressourcer fra udviklings- og evalueringsarbejdet, som ville bringe projektet tættere på udbredelsesfasen.

Hvis **den lokale handlefrihed sammenholdes med de mindre klare rammer i projektgruppen, som også blev identificeret i implementeringsafsnitte**, kan dette imidlertid være en forklaring på, hvorfor man i projekt fortsat kun er nået til **implementeringsfasen på de tre skoler**, som har udviklet og arbejdet med den konkrete metode. Dertil beskriver flere vejledere også, at man endnu ikke er kommet i mål med en egentlig implementering af konceptet og de dertilhørende metoder på alle skolerne, da de hver især har haft et individuelt fokus. Enkelte vejledere beskriver også, at en høj grad af lokal handlefrihed bliver på bekostning af systematisk afprøvning og evaluering af metoderne. Det understøtter, at FAST må karakteriseres ved fortsat at være et udviklingsprojekt. På baggrund af de afholdte interviews med projektgruppen er det derfor **Rambølls vurdering, at FAST-indsatsens organisering har betydet, at konceptet fortsat har karakter af et udviklingsprojekt og ikke kan karakteriseres som et egentligt koncept**.

Projektgruppens medlemmer vurderer imidlertid, at **der er et udbredelsespotentiale, hvis blot appen og metoderne evalueres og tilpasses**. Denne vurdering gør sig også gældende for styregruppens medlemmer. Tilsvarende peger en af vejlederne på, at projektet i høj grad har brug for et mere digitalt fokus. Det kan fx være i form af en digital platform, som kan understøtte arbejdet med eksempelvis dataindsamlingen, hvis et FAST-koncept skal udbredes til øvrige erhvervsskoler. Via platformen bør man også kunne tilgå de udviklede metoder og redskaber, ligesom der skal være mulighed for, at relevante aktører kan tilgå udviklingsplaner og andre indsatser med henblik på at støtte op om elevens fastholdelse.

Figur 5-4: Eksempler på citater der illustrerer tværgående pointer om udbredelsespotentialiet

Jeg tænker, at appen som et koncept, et tæt samarbejde med lærer og vejleder og at der er nogle værktøjer til relationsarbejdet hver for sig ikke er noget, man på nuværende tidspunkt kan udbrede. Men konceptet som helhed det virker og er en god idé. Men selve udviklingsplanerne og selve appen og de værktøjer man har udviklet, det kan ikke udrulles.

(Vejleder)

Konceptet kan ikke udbredes i dets nuværende form. Det har ikke været i drift længe nok. Jeg er generelt for lokal forankring, men hvor meget er det et koncept, hvis man har så meget lokal handlfrihed, det kan jeg godt spørge mig selv om.

(Vejleder)

Konceptet kan som helhed leve videre. Der er potentiale, men FAST 1 kan vi ikke udrulle, som det er nu. Der skal være en digital platform, hvor de, som er rundt om eleverne, skal have adgang alle sammen [...] Man skal kunne gå ind efter en ferie og tjekke op på, hvordan det går med eleven. Det er meget værd, at man har en form for digital videndeling [...] Det er lidt et stenalderprojekt, der er noget, som bare ikke er agilt, og det holder altså ikke.

(Vejleder)

Handlfriheden har gjort, at vi står tre forskellige steder. Når vi står tre forskellige steder, kan det være svært at evaluere konceptet samlet.

(Vejleder)

5.1 Værdiperspektiv

På baggrund af ovenstående er det Rambølls vurdering, at **FAST har genereret værdi for vejlederne** tilknyttet FAST, som har kunnet understøtte fastholdelse af frafaldstruede elever i projektperioden. Det er dog i mindre grad på baggrund af de udviklede metoder og redskaber i projektet og i højere grad i kraft af deres funktion på erhvervsskolerne, hvor de har haft ressourcer til individuelt at iværksætte fastholdelsesinitiativer – evt. i tæt samarbejde med undervisere. I et **fremadrettet perspektiv** har FAST **potentiale til at skabe yderligere værdi for borgere og samfund** som helhed, men det kræver, at **indsatser og metoder udviklet i FAST tilpasses** de lokale vilkår på erhvervsskolerne, så gennemgående indsatser og metoder kan implementeres og forankres i skolernes praksis.

Figur 5-5: Eksempel på citat der illustrerer tværgående pointe om værdiperspektivet af FAST

Jeg vurderer, at der er et udbredelsespotentiale. Det potentiale er der kun, hvis de enkelte ingredienser kan blive forbedret. Med ingredienser mener jeg ikke de enkelte skemaer, altså jo der er selvfølgelig appen og dens funktionalitet. Det jeg mener, det handler om, er den afgørende del mellem det databaserede og noget dialogbaseret, så er der et udbredelsespotentiale.

(Medlem af styregruppen)